

1. Sissejuhatus: 1.a, 2.b, 3.a, 4.b, 5.a, 6.b, 7.b, 8.a
2. Palk ja eelarve: Vastused: Vastused: 1. a, 2.c, 3.b, 4.b, 5. b, 6.a, 7.a, 8.w, 9. b, 10.a,b,
3. Laenamise teema õiged vastused: 1.b, 2.a, 3.c, 4.a, 5.b, 6.b, 7.c, 8.a, 9.a, b, c.
4. Pensioni teema vastused: 1.c, 2.a,b,c 3.c, 4.b, 5.a, 6.a, 7.a, 8.a, 9.a, b, c, d 10.a, c
5. Karjääri loengu vastused: 1.a, 2.b, 3.a, 4.a, 5.b, 6.b, 7.c, 8.a, 9.a
6. Ettevõtlus: 1 b; 2 b; 3 a; 4 c; 5 b; 6 c; 7 b; 8 a; 9 b
7. Innovatsiooni vastused: 1.a, 2.b, 3.c, 4.c, 5.c, 6.b, 7.b, 8.c, 9.b, 10.a, 11.a,
8. Investeerimine: 1.c, 2.a, 3.b, 4.b, 5.a, 6.c, 7.a, 8.b, 9.c, 10.c, 11.a, 12.c, 13. c
9. Väärtpaberid: 1.c, 2.b, 3.a, 4.b, 5.a, 6.c, 7.a, 8.a, 9.c, 10.a
10. Makromajanduslik vaade: 1.a, 2.b, 3.b, 4.a, 5.c, 6.b, 7.a, 8.c, 9. c, 10.c

Abi ülesannete lahendamisel:

Teine loeng, palk + eelarve

Vastused õpetajale:

3. Brutopalk - 1000 eurot
 - a. Töötaja poolt makstavad maksud:
 - Töötuskindlustusmaks 1,6% - 16 eurot
 - Kogumispension 2% - 20 eurot
 - Tulumaks $(1000-180-20-16)*20\%=156,80$ eurot
 - Tööandja poolt makstavad maksud:
 - Töötuskindlustusmaks 0,8% - 8 eurot
 - Sotsiaalkindlustusmaks 33% - 330 eurot
 - Netopalk $1000-16-20-156,80=807,20$ eurot
 - Tööandja kogukulu $1000+8+330=1\,338$ eurot
 - b. Kõigepealt leitakse ühe tööpäeva tavaline tasu $1000/23=43,48$ eurot
Riigipühadel töötamise lisatasu leitakse $3*43,48=130,43$ eurot
Kokku selle kuu brutopalk $1000+130,43=1130,43$
 - c. Puhkusepäevade arv
 - d. 3 kuuga teenib $3*2,33=7$ puhkuse päeva
4. 2017. aasta II kvartalis oli keskmine bruto- palk Eestis 1242 Eurot .
2015. aasta IV kvartali keskmine palk oli 1010 Eurot.
2010. aasta III kvartalis oli keskmine palk 759 Eurot (ehk 11 874 krooni)
Piirkondlike erinevusi saab uurida aastatel 2013 – 2015 siin olevast tabelist:
<https://www.tarkjapalk.ee/palgastatistika/palk-maakonniti-2014-2015>

Kolmas loeng, laenamine

Ülesanne nr. 1:

Arvutuskäik:

Aastane intressi: $3000 \cdot 14\% = 420$ eurot

5. aasta peale kulu $420 \cdot 5$. aastat = 2 100 eurot

Ülesanne nr. 2:

Kui suur oleks ligikaudne laenu igakuine tagasimakse kui laenu tagastamine toimuks annuiteet- vs võrdsete põhiosamaksetega tagasimaksegraafiku alusel.

Vastused:

1. annuiteetgraafiku alusel oleks igakuine kuumakse ca 360 eurot.
2. Võrdete põhiosamaksetega graafiku alusel oleks igakuine kuumakse ca 428 eurot

Kui palju erineb eri graafikute korral kogu laenuperioodil laenuandjale makstav intressikulu.

Vastused:

1. annuiteetgraafiku alusel oleks 30. aasta jooksul laenu kogukulu ca 29 492 eurot
2. võrdsete põhiosamaksetega graafiku alusel oleks 30. aasta jooksul laenu kogukulu 27 075 eurot
3. Annuiteetgraafiku alusel laenu tagastades on tuleb laenuperioodil tasuda ca 2 417 eurot vähem kui võrdsete põhiosamaksetega tagasimaksegraafiku korral.

Kui palju muutuksid igakuised tagasimaksed ja laenu kogukulu kui Euribor suureneks 3 protsendipunkti võrra.

Vastused:

Kui Euribor suureneks 3% võrra ehk ca 3,6%-le, siis kogu intressimäär oleks 4,8%. Annuiteetgraafiku alusel laenu tagastades oleks igakuine kuumakse ca 525 eurot ehk ca 165 eurot suurem võrreldes maksega mida pidid tasuma 1,8%-lise intressimäära korral ning intressikulu laenuperioodil ca 88 880 eurot.

Võrdsete põhiosamaksete alusel laenu tagastades oleks igakuine kuumakse ca 678 eurot ehk ca 250 eurot suurem võrreldes maksega, mida pidid tasuma 1,8%-lise intressimäära korral ning kogu intressikulu laenuperioodil ca 72 200 eurot

Kasuta arvutuste tegemisel minuraha.ee portaalis ning laenuandjate kodulehtedel olevaid laenukalkulaatoreid.

Neljas loeng, pension

Kommentaari ülesande täitmisele:

1. 2016. aastal on Eesti keskmine pension: 390€

Lätis keskmine pension: 301€

Leedus keskmine pension: 255€

Kulud, mis pensionil kindlasti alles on: kommunaalkulud, kulud telefonile - ja Internetile, toidule. Kulutused riidele, transpordile, meelelahutusele arvatavasti vähenevad. Kulud autoliisingule ja eluasemelaenule, samuti lastele on arvatavasti pensioni ajaks eelarvest kadunud.

2. Siin on põhilised alternatiivid, mille peale loodavad Eesti pensionärid ja samuti nende realiseerumise protsendid (SEB Pensionivalmiduse uuring 2014 – 2016)

- 53% planeerib oma pensioni kindlustada erinevate alternatiivide abil / 33%- lei ole muid sissetulekuid kui pension;
- 82% plaanib jätkata töötamist pensionil olles / 33% pensionäridest käib tööl
- 47% plaanib sissetulekut suurendada ettevõtluse abil / 6% tegelevad pensionieas ettevõtlusega
- 39% ootab abi perelt ja lähedastelt / 25% saavad rahalist toetust lähedastelt
- 73% plaanib toime tulla kinnisvara müügil/rendilt saadud rahade eest / 35% elab koos lähedatega olles oma elamise väljarentinud/müünud.

3. Lingi peal asuva kalkulaatori abiga saate teha vastavad arvutused oma elustiili kohta pensionil.
https://www.facebook.com/seb.eesti/app/1686802411537062/?ref=page_internal

Viies loeng, oma karjääri planeerimine

Toodud erialadest on olemas:

- a. (selle eriala spetsialistid on võimelised vägagi korraliku palka teenima);
- c. (eriala esindajaid kohtab Hiinas, suurte tööstusobjektidel);
- d. (tegu on moemajades levinud erialaga, mis mõtleb igale kollektsioonile ja selle osale eraldi nime;
- f. (juustu kuulajad elavad Itaalia ja kuulavad parmesani juustu küpsemist);
- j. Eriala on täiesti olemas, kuna madude mürki kasutatakse meditsiinilistel otstarvetel;
- k. Eriala on olemas ja sai alguse peale Titanicu katastroofi. Rakendada saab seda vaid võrdlemisi väikeste jäämägede puhul. Suurte jäämägede teel olevad objektid (nt. nafta puurjaamad), üritatakse kiiresti evakueerida.
- l. 2017. aastal on turule tulnud ettevõtte (mille videoga saab tutvuda siin: <https://www.youtube.com/watch?v=3s94mlhCyt4>) käivitas kodus trükitud riiete kollektsiooni.

Kommentaariid puuduvatele erialadele:

- e. kasside kutsuja eriala ei ole olemas, kuid on olemas koerte kutsuja eriala. Selle esindajad kohtab Rootsis ja selle eesmärk on leida majapidamistes koerasid, kes on omanike poolt peidetud eesmärgiga mitte maksta koera pidamise eest makse. Kui koerte kutsuja hakkab haukuma, reeglina iga sõbralik koer vastab talle hea meelega.
- g. Veel sellist eriala pole olemas (või vähemalt ametlikult ei ole ta veel registreeritud), kuid maailma tõusev trend (ilmselt vaba ruumi puudumise tõttu) on mini aedade disain. Väikest aeda disainitakse potis, vaasis või muus väikeses anumas selleks, et hoida inimese seost loodusega. Näiteid leiab hulganisti Pinterestis.
- i. Tegu on erialaga, mis võis meie maailma tekkida, kuid mis veel ei saanud ületada inimeste eelarvamusi. Nimelt, juba aastaid eksisteerib tehnoloogia, mis lubab juhtida tsiviillennukit maa pealt (ehk lennuk lendab sisuliselt ilma piloodita), kuid lennukompaniid arvasid, et selliste lennukite reisijaid võib selline lahendus ära ehmatada.

Seitsmes loeng, innovatsioon ja *start-up*ilik ettevõtluskultuur

Vastus 1. ülesandele: Taxify, Uber, airbnb, Wolt (toidu tellimine koju), waze, Juno (autojuhtide sõbralik transpordi tellimise äpp), SimpleHabit App (2016. aasta startapi loodud rakendus, mis õpetab mediteerimist ületöötanud noortele), Click-n-grow, Go work a bit etc.

Kaheksas loeng, investeerimine

Kommentaar 1. ülesanne lahendamiseks:

Saadame teile kaasa Excel tabeli, mille andmetega on võimalik reguleerida säästetavaid summasid ja investeeringu kasvu mõjutavaid tingimusi. Proovige luua tabeli abiga erinevaid investeerimistehnikaid ja vaadake koos klassiga üle, kas kohvi arvelt säästmine tasub ennast ära või mitte.

Kümnes loeng, makromajanduslik vaade

Silver kogus pensionieaks 525 000 eurot, Sixten 288 000 eurot. Ülesande mõte on näidata, et ka suur erinevus sissetulekutes on võimalik oma rahaga targalt käitudes tasa teha.